

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Bergen og Oslo, 30.10.2007

**Kristent Pedagogisk Forums (KPF) høringsuttalelse
til**

NOU 2007:6 Formål for framtida – Formål for barnehage og opplæringen.

I den perioden Bostadutvalget arbeidet med sine forslag til formål for barnehage, skole og lærebedrift, deltok KPF i en rekke debatter og møtte ved flere anledninger representanter for utvalget. I februar/mars i år formulerte også KPF sitt eget forslag til formål for skolen. (Dette forslaget er gjengitt mot slutten av denne høringsuttalelsen.) Derfor begrenser vi oss her til å kommentere seks punkter vi mener det er viktig å endre i Bostadutvalgets forslag.

Barndommens egenverdi

I forslaget til formål for barnehagen står det at barnehagen skal ”anerkjenne barndommens egenverdi”. En tilsvarende formulering bør innarbeides i formålet for opplæringa. Ikke minst med tanke på det press som i vår tid legges på barn og barndommen, er en slik anerkjennelse vesentlig for skolen.

Trolig er det av hensyn til de eldste som omfattes av opplæringsloven at barnets og barndommens egenverdi ikke nevnes i formålet for skolen. Men i de tilfeller de minste og deres interesser kommer i konflikt med de største, er det en god regel å påse at de minste blir tatt vare på. Det er for tidlig å fjerne oppmerksomhet mot barndommens egenverdi ved fylte fem.

Når betydningen av barndommens egenverdi ikke framholdes i skolens formål, får dette også direkte følger for annet vesentlig innhold: Om barnehagen heter det for eksempel at ”barna skal utfolde skaperglede, undring og utforskertrang”. I skolens formål er dette blitt til at elevene ”skal få utfolde skaparglede, engasjement og utforskartrang”.

Men hvorfor skal seksåringen utfolde engasjement der fireåringen får undre seg?

På samme måte virker det umotivert at en førsteklassing skal møtes med tillit og krav, mens hun to år tidligere skal møtes med tillit og respekt. Det er ikke noe galt med verken krav eller respekt, men utskiftningen av begreper framstår ubegrunnet.

Hjemmenes ansvar

Det foreliggende forslaget til formål for skolen underslår at det er foreldre og de foresatte som har førsteretten til å velge hvilken oppdragelse barna skal få. Når hjemmene er omtalt i en frittstående setning – isolert fra enhver sammenheng, er det uklart hvilken rolle foreldre og hjem skal ha, og hva skole og hjem dypest sett skal samarbeide om.

Foreldreprimatet er hjemlet i en rekke internasjonale konvensjoner som Norge har forpliktet seg på. At skolen skal samarbeide med hjemmene er like opplagt og uforpliktende som at den skal samarbeide med lokalmiljøet.

Bostadutvalget skriver selv et avsnitt om de ”nye familiemønstre”. Og nettopp når familiemønstre er i endring, styrkes nødvendigheten av å understreke hjemmenes rett og ansvar for oppdragelsen, dannelsen og ansvar for å utruste elevene for livet. Dersom dette tydelig blir slått fast i formålet, vil også skolens rolle og bidrag framstå som tydeligere.

Internasjonalt perspektiv

Forslaget til formål for skole og lærebedrift bør i større grad ivareta det internasjonale perspektivet. Dette bør også synliggjøres i forslaget til formål for barnehagen hvor dette aspektet er helt fraværende.

Samtidig som vi for lengst har fått verdens folk og tradisjoner inn i Norges bygder og byer, er nordmenn og våre tradisjoner spredt over hele kloden. Dette er en vesentlig del av vår tids positive utvikling, mulighet og utfordring. Dermed bør det internasjonale perspektivet, akkurat som det økologiske ansvar nevnes eksplisitt, settes ord på og styrkes i formålene ved at vårt globale ansvar omtales.

Verdigrunnlaget

Det verdigrunnlaget som det norske samfunnet bygger på, må synliggjøres eksplisitt.

Som Bostadutvalget korrekt påpeker, har vårt samfunn gjennomgått endringer ”som har ført til større kulturelt, religiøst og etnisk mangfold”. Dette er også den avgjørende årsak til at formålene trengte en gjennomgang. Da er det ikke hensiktsmessig å forslå et verdigrunnlag som usynliggjør forskjellene og mangfoldet.

Hvordan kan vi best leve med ulikheter? Neppe ved å late som forskjeller ikke finnes.

Heldige er de barna som lærer å kjenne seg trygge når de er omgitt av mennesker med helt andre holdninger enn dem selv. For slik vil livet være – mer og mer og overalt. I nabolaget og i kollegiet kommer vi tett på folk som tenker ulikt med oss selv, ikke bare om bagateller, men om livets største spørsmål. Det er langt fra nok å trene ungene til å tolerere dette. Nei, vi må fostre dem til å like det fargerike fellesskapet og ønske seg mangfold. Dette har ganske sikkert også vært Bostadutvalgets anliggende når de har skrevet sine verdiformuleringer. Men er det slik at åndsfrihet, nestekjærlighet, likeverd og solidaritet kommer til uttrykk på samme måte i

islamsk, jødisk, humanistisk, kristen, buddhistisk og holistisk tradisjon? Forslaget kan tyde på at Bostadutvalget mener dette.

Kristendom og humanisme har en unik posisjon i dette landets tradisjon. Da er det også slik i skole, barnehage og andre tradisjonsbærende institusjoner. Dersom dette tydeliggjøres i stedet for å tåkelegges, legger vi best til rette for sannferdige møter og sameksistens mellom mennesker med ulike tradisjoner. Da kan barn og elever lære av religioner, og ikke bare lære om dem. Og da kan landets kristne og humanistiske kulturarv videreføres og forvaltes i dialog med andre trosretninger og livssyn.

UNESCOs 4 pilar

I formålsformuleringen for skolen bør det understrekes mer eksplisitt, at den har et uttrykt ansvar for å stimulere utviklingen av elevenes personlige vekst og utvikling.

Bostadutvalget viser til UNESCOs rapport fra 1996, og sier rapporten er ”et sentralt bidrag i nytenkning om læring og kompetanseutvikling”. Dette er et syn vi deler. UNESCOrapporten peker på utdanningens fire pilarer - grunnleggende former for læring: lære å vite, lære å handle, lære å leve sammen og lære å være. Hvorfor gir Bostadutvalget den 4. søylen så liten plass?

Første pilar, å lære å vite, er godt ivaretatt i utvalgets forslag. Så blir de neste pilarene kortere og kortere, ned til den siste som er vanskelig å få øye på.

I hvert eneste møte KPF hadde med representanter for Bostadutvalget, la vi vekt på at det tydelig bør stå i formålene hvem barnehagen og skolen er til for. Det kan forstås som en selvfølge at institusjonene er til for barna og elevenes skyld, men i det øyeblikk dette eksplisitt står der, vil det også bli mer selvfølgelig å legge vekt på at hverdagene i barnehagen og skolen skal oppleves meningsfulle og gode. Slik kan UNESCOs 4. søyle – lære å være - få sin sårt tiltrengte plass og forsvar, også i norsk skole.

Begrepet opplæringa

Begrepet opplæringa bør skiftes ut med skole.

Det er grunn til å peke på at Bostadutvalgets oppgave var å komme med forslag til formålsformuleringer for barnehage og skole. Dette er *institusjoner* med et sammensatt oppdrag, hvorav opplæring bare henspiller på en av flere virksomheter. Det er ingen tradisjon i vårt land for å betegne grunnskolens virksomhet som opplæring. Tvert i mot har en vært opptatt av å påpeke at den har et langt videre siktemål. Begrepet ”opplæringa”, som brukes som subjekt i formålet for skole og lærebedrift, bør skiftes ut med begrepet ”skole” eller ”skole og lærebedrift” for å understreke dette. Lærebedriftens oppgave er heller ikke begrenset til en teknisk-instrumentell opplæring. Den skal også formidle så vel holdninger som verdier.

Under avsnittet om ”barndommens egenverdi” (over) har vi kommentert andre språklige valg vi mener er uheldige. Bruken av ”opplæringa” som subjekt forsterker ytterligere opplevelsen av at formålet er gjort unødvendig instrumentelt og kjølig.

Et alternativt forslag

For å understøtte argumentasjon ovenfor, gjengir vi her vårt forslag som ble sendt Bostadutvalget 12. mars i år (dvs etter at utvalget hadde bedt om respons på skissene de da hadde presentert):

Skolen skal bygge på menneskerettighetene og på grunnleggende verdier fra kristen og humanistisk tradisjon.

I samarbeid og forståelse med hjemmene skal skolen ruste elevene for livet, arbeide og virke til beste for elevene og medvirke til at de i og utenfor skolesamfunnet opplever hverdagen som god og meningsfylt.

Skolen skal hjelpe elevene i deres personlige vekst og utvikling, styrke deres selvbilde og troen på at de duger. Den skal stimulere lysten til å ta ansvar og til å delta aktivt i arbeidslivet og i andre fellesskap som bevisste samfunnsborgere.

Skolen skal utvikle elevenes evner og ferdigheter, slik at de kan tilegne seg kunnskaper og innsikter på alle de områder som kan styrke deres sosiale, kulturelle og faglige relasjoner.

Skolen skal forvalte og fornye kulturarven på en slik måte at elevene får feste og trygghet i egen historie og kultur. På dette grunnlag skal skolen utvikle forståelse og respekt for det kulturelle og livssynsmessige mangfoldet de møter både i lokalsamfunnet og det internasjonale samfunnet.

Med hilsen

Trygve Bergem
styreleder

Bjørn Markussen
daglig leder